

Сценари «Иры кадæн»

Автор Цæллагкаты С.

Музыка (трек №37)

1: Уæ бон хорз!

2: Æмæ уыл рæсугъд бонтæ кæнæд!

1: Абон та нæ ацы залы æрбамбырд кодта стыр æмæ кадджын бæрæгбон.

2: Ирон æвзаджы бон. (æмдзæгъд)

1: Цгъойты Хазби фыста, зæгъгæ, дам, ирон адæмы цард у бæласы хуызæн.

Йæ уидæгтæ – нæ мадæлон æвзаг. Йæ зæнг – не гъдæуттæ,

2: Йæ къалиутæ та – нæ зондахаст, нæ хъуыдытæ...

1: Цас бæрзонддæр уа ацы бæлас, уыйас намысджындæр æмæ цардхъомдæр уыдзысты ирон адæм.

2: Уыйас амондджындæр æмæ рæсугъддæр уыдзæнис нæ райгуырæн зæхх.

Музыка

1: Ирыстон! Абон та уалдзыгон фæлысты тæмæнтæ калыс.

2: Тауыс царды цин нæ буц зæххыл. Мадау нæ рæвдауыс. Дæ рухс тынтæй нæ хъарм кæныс.

Музыка 37

- **Кочысаты Мухарбег Æмдзæвгæ «Фыдыбæстæ» Джыккайты Дианæ**

- **Хаджеты Таймураз "Туркаг ироны хъынцъым" Цебойты Дианæ**

1: Ис Дунейы бæрзонд уарзт æмæ фарн,

Фыдæй фыртмæ сæ хъахъхъæны ирон лæг

Æмхиц сæм нæу дывзагæтты хæрам

Нæ ныккæрздзынц козбау лæджы тæрхонæй.

2: Æхсиды сæ Рæстдзинады цæхæр

Рæвдауы сæ Сыгъдæгдзинад йæ рухсæй

Хæссы Æфсарм сæ сæрвалтау йæ сæр

Æмæ цæрынц цæргæ-цæрæнбон буцæй.

- **Æмдзæвгæ "Æфсарм" Хъызынты Данæ (Фæндырæй цагъд Хæтæгаты Камиллæ)**

- **«Хонгæ»**

1: Баснятæ фыста Къоста... Худтис дзы... цæуыл нæ худтис...

2: Хиппæлойтыл, давæгойтыл...

1: Гуыбындзæлтыл, æдылытыл...

2: Уыдоны нæ сæттынц азтæ... Иу дзырдæй, вæййынц æмзонд...

1: "Бирæгъ æмæ хърихъупп"... басня,-

2: Иронау та - æмбисонд.

Музыка

- *Сценка "Бирæгъ æмæ хърихъупп"*

1: Тыхджынæн æдзух лæмæгъ у аххосджын...

Уый йæ тыхæй бонджын у, фыдхъал,

Уымæн цас ис 'вдисæнтæ...

2: Уæд цас?

1: Иуæй-иу кæйдæр цæсты уыны кæрдæджы хал

2: Хи цæсты нæ фæуыны бæлас.

- *Сценка «Сырдты Емынæ»*

Музыка

Амонæг:

Сырдтыл емынæ сыстад,

Сæ мыггаг скъуыд.

Чысылæй, стыраей ничи зад згъуыд.

Домбай сырдатæм арвыста хъæргæнæг,

Æрæмбырд сæ кодта йæхæдæг.

(драмон музыка) (рахастой къæлæтджын)

Домбай:

«Махыл, - загъта, - ацы низ

Сæвæрдта Хуыцау,

Æмæ йын скæнæм исты 'гъдау.

Зæгъæм не 'ппæт дæр нæ тæригъæдтæ

Æмæ ракурæм Хуыцауæй,

Кæд нæ фесæфிக்கæм рагъауæй».

Амонæг:

Сырдтæ сæ тæригъæдтæ загътой,

Иу дæр дзы фæсвæд нæ уагътой.

Домбай загъта...

Домбай: Æз дæр раст нæ дæн,

Уый уын зæгъын.

Фыйауы фосæй скъæфтон,

Сдзурын æфсæрмы кæнын».

Рувас:

О-о, не ‘лдар, нæ паддзах,
Ды фысты кæй хæрыс,
Уый сын кад у æмæ намыс,

Сырдагæ: О-о, кад у æмæ намыс!

Рувас: Уый тæригъæдыл нымад нæу.

Сырдагæ: Уый тæригъæдыл нымад нæу.

Фарнимæ нын бæрзонд лæуу!

Рувас: Фарнимæ нын бæрзонд лæуу!

Амонæг:Æрæджиау гал дæр бацыд...

Гал:

Тæригъæдджын дæн,
Иу хатт бæстыл нал уыд холлаг,
Сцыбæл дæн, смондаг,
Сауджыны хосæй комдзаг

Ахордтон, уый зонын,

Домбай: Сауджыны хосæй?

Гал:О-о... Мæхи уын раст нæ хонын».

Амонæг:Сырдагæ æмхуызонæй схъæр кодтой...

1:Стыр тæригъæд ракодтай,

Рувас:Сауджыны хос кæй бахордтай!

2:Уый тыххæй ныл сыстад низ,

Иууылдæр:Тæригъæд дæм бирæ ис!

Домбай: Акæнут æй!

(Сырдагæ фæлæбурдтой галмæ, фæкæнынц æй)

Амонæг:

Галы уыцы ран аргæвстой

Тæригъæдджын æфсонтæй.

Куыд дæ фæнды, афтæ ‘взар

Ацы æмбисонд дæ зондæй. **(Музыкæ)**

1:Ирон лæгæн йæ кад, йæ намыс кæддæриддæр бæрзонд æвæрд уыдысты.

Уыдон æхсыстысты, райгуыраен зæхх зын уавæры куы уыдис, уыцы заманты,
карз знагимæ тохы рæстæг.

2:Куы сыгъд Фыдыбæстæ цъæх арты

Йæ хотыхтæ уæд алчи къухмæ иста

Ирон фæсивæд тохы зарæг систа... **(Плиты Иссæйы зарæг)**

1:Æмæ сæ фылдæр карз мæлæтдзаг хæсты

Сæ рæзгæ цардæй бафыстой сæ хæстæ...

Æвæццагæн, бæллыдысты – сæ фæстæ

Куыд фесæфа тыхгæнагæн йæ хъæстæ.

- *Композици «Хæст» Хæтæгаты Камиллæ*
- *Галуанты Людæ «Гæздæнты авд зынгхуысты мадæн» Милдзыхты Фатимæ*

1: Аивадон литературæйы дæсныты рæнхъы Коцойты Арсени ном лæууы хибарæй. Йæ уацмысты равдыста хуымæтæг адæймаджы хъысмæт, йæ бæллицтæ, йæ цард.

2: Арсени арæх фæбарынц уырыссаг фыссæг Антон Чеховимæ йе ‘лхъывд хъуыды æмæ йæ дæсныйады тыххæй.

1: Не скъолайы театралон къорд «Сырдон» абоны бæрæгбонмæ бацæттæ кодта равдыст

2: «Гигойы куадзæн».

- *Сценкæ «Гигойы куадзæн»*

Музыкæ

Сценкæ 1

(Гиго рацыдис заргæ):

-Бонджынты дæр, магуырты дæр хур æмхуызон тавы... Скастысты... Хур та чи нæ уарзы...

(Фæцæуы хæдзармæ, хъæр кæны)

_ -Усай, кæм дæ, кæм?

Пело: Фæцæуын, фæцæуын... **(æвæры фынг)**

Гиго: Табу Хуыцауæн, ис та нæм. Хъалонтæ-йедтæ куы ахицæн кæнæм, уæд ма нæм уæлдай зайы фондз карчы æмæ æртæ хъыбылы.

(Ус цин кæны)

Г: Мæн цы фæнды, уый зоны?

П: Цы, нæ лæг?

Г: Куадзæн хорз саразæм ацы хатт, афтæ хорз, æмæ нæм сыхæгтæ хæлæг куыд кæной.

П: Саразæм. Хорз куадзæнæй хуыздæр та цы ис, фæлæ мæнæ сывæллоны дæр рох кæнын нæ хъæуы, хъуамæ йын бæрæгбонмæ ног исты балхæнæм, иннæ

сывæллæттæм хæлæг куыд нæ кæна, афтæ. Æз зæгъын, къаба. Рæсугъд æрвхуыз цыкъæйæ къаба сырхбын дидинтимæ.

Г: Къаба, уæд къаба... Уымæн 2 каркæй фылдæр нæ бахъæудзæнис...
(Чызг æрбауадис, цин кæны)

Мела: Куадзæнмæ мын ног къаба уыдзæнис, лæсугъд, дидинтимæ...

П: Уыдзæнис, мæ хур, уыдзæнис...
(чызг кафгæйæ ацæуы)

Г: Пело, уæдæмæ цы зæгъын?

П: Цы?

Г: Иу хъæбыл ауæлдай кæнæм куадзæнæн.

П: Бын бауай, нæ лæг, æмæ уый куы акъæмс кæнæм, уæд уый фæстæ та ма цы кæндзыстæм?

Г: Ницы та нын уыдзæн. Бон цæуы æмæ фарн хæссы.

Сценка 2

(сыхаг устытæ æрбацыдысты се 'лвисинаæгтимæ)

1:Цæй, цы хабæрттæ уæм ис, Пело?

2:Æддæмæ куы нал зыныс? Адæймаг дæ уынгæ дæр нал кæны...

П: Æвдæлы ма мæ, æвдæлы. Уæртæ куадзæнмæ цы хъыбыл хæссæм уымæй зæгъын... Уæвгæ та цы нардгæнаг у хъыбыл, ныр ма йæ ныр базыдтон.

1:Нард у, нард...

П: Хæдæгай нæ дзæбæх хъулон дурын куы асасти...

2: И-и-и... Уæ хъулон дурын? Фæлтау мын æй куы нæ загътаис... Ау, цы йыл æрцыд?

П: Цы куы зæгъай, уæд æй нæ куадзæйнаг хъыбыл тæрхæгæй раппæрста æмæ мургай ныццис...

1:Мургай?

П: О, мургай. Диссаджы нард ссис æмæ сфыдуаг ис.
(устытæ рацыдысты)

2:Йæ бонæй уа Гиго! Цардæй тъæпп хауы.

1:Ахæм хъыбыл хæссы куадзæнмæ.

Сценкæ 3

П: Кæдæм мæ кæныс, лæгай?

Г: Рацу-ма, рацу!

Г: Кæс-ма, усай, искуы ахæм хъыбыл федтай? Афтæ ныннæрсгæ ма искуы рцыди

П: Нард у, цы загъдæуа, фæлæ æз Калачы куы уыдтæн, уæд дзы наррдæр федтон.

Г: Нæ, ахæмтæ нæ уыдаиккой. Кæс-ма, кæс, йæ нард цармæй æддæмæ куыд бырсы.

П: Хорз у, лæгай, цы дзы зæгъæм.

Г: Уæдæ дын æз цы зæгъын, Пело?

П: Цы?

Г: Бауырнæд дæ, ацы хъыбыл Пело æмæ Гигойы фынгыл нæ, Фæлæ дæлæ нæ кънйазы фынгыл дæр сфидаудзæн. Уый дæр нæ...

П: Куыд нæ?

Г: Раст паддзахы фынгыл дæр сфидаудзæн.

(чызг разгъордта)

М: Куадзæн у? Куадзæн нæма æлцыд?

П: Райсом у, райсом, нанайы къона. Райсом хъыбылы дзидза къæмс кæндзынæ.

М: Лайсом куадзæн, лайсом! (хъæргæнгæйæ азгъордта)

Г: Цом уæдæ, æз хъыбылы рахæссон...

(дуары хъæр ссыди)

Г: Усай, акæс-ма, чи у?

П: Раст нæ сауджын Иосеб æмæ диакъон. (рахызтысты уазджытæм)

Г: Ныртæккæ та нæ ахуыр кæндзæн.

Сценкæ 4

Г: Мидаæмæ! Мидаæмæ рацæут!

Иосеб: (æрлæууыдис) Хæдзар бæрзонд амайын хъæуы, стыр рудзгуытимæ...

Д: О-о, бæрзонд...

И: Фыд фаг хæрын хъæуы! Хом дон ма нуазут!

Д: Хом дон ма нуазут!

И: Ноджы адæймаг алы бон йæхи куы найа, уæд уый дæр хорз у.

Д: Хорз у!

И: Куыстæй хи фæллайын кæнын дæр нæ бæззы....

Д: Нæ бæззы...

Гиго: Иу чысыл нæм абадут.(æрбадтысты)

И: Цæй куыдтæ стут, цы стут? Уæ сывæллон та куыд у? Хор та куыд æрзади?

Г: Хуыцауæй бузныг!

И: Иу чысыл хъуыддагмæ уæм æрбауадыстæм ,Гиго. Уæ дуæрттыл фæцæйцыдыстæм æмæ мæ зæрдыл æрбалæууыдис.

Гиго: Цы у, цы?

И: Чысыл цыдæр ма нæ дардтат...

П: Рох нæу, сауджын, уый. Цы дæ дарæм, уый ахицæн кæндзыстæм.

(Гиго йæ сæр аныхта)

И: Фарон дæ лæппу куы амарди, рухсаг уæд, уæд мын сомырдæг йеддæмæ нæ радтат...

Гиго: Сомырдæг?

И: Афтæ загътат, мæнæ, дам, хъыбылтæ куы рацæуа, уæд дын дзы иу ратдзыстæм.

Д: Цæй, ацаразут нæ æмæ цом! Тынг æхсызгон нæ хъæуы... Дарддæр æмгъуыдгæнæн нал ис.

(Пело фæрасти хъыбылмæ, йæ размæ рагæпп кодта куадзæны хъыбыл)

(Визг поросёнка)

П: Кæдæм, кæдæм! Æ мæнæ фыдуаг!(хъыбылы тæры)

И: Уый хъыбыл у, хъыбыл! Куадзæйнаг хъуамæ ахæм уа! Пело, хъуамæ мын ацы хъыбыл раттат! Куы зониккат, куыд бузныг уæ фæуыдзæн не фсин! Тынг бузныг, тынг! Акæсут-ма, стъолаен иу кæроны гогыз, иннæ кæроны уæрыкк, а хъыбыл та астауæй. Тынг хорз фидаудзысты...

Д: Тынг хорз!

Пело: Уæдæ куыд вæййы, хъыбыл дæ дарæм æмæ дын ратдзыстæм, ацы хъыбыл уа, æндæр уа, уæддæр... Æз ныртæккæ æрбадавдзынæн.

(Пело ацæуынмæ хъавы)

И: Фæлæуу, Пело, мæнæ ацы хъыбыл, ацы! Æмæ куы зониккат, куыд бузныг уæ фæуыдзæн не фсин! Тынг бузныг, тынг!

Марадз, диакъон. Аххуыс кæн Пелойæн, рацахсут хъыбыл!

(хъыбыл хъыллист кæны) (*Визг поросёнка*)

Д: (рагæпп кодта) Хæц ыл, Пело, хæц!

И: Пело, æххæст нын голлаг авæрут, цæм æй ахæссæм! Ныртæккæ уын æй фæстæмæ æрбарвитдзыстæм.

(Диакъон хъыбылы æвæры голладжы, Сауджын сыстади)

И: Бузныг, не фсин дæр уæ тынг бузныг фæуыдзæн!

(чызг ныккуыдта, ныхъхъæр кодта)

Мела: Кæдæм нын хæссут нæ куадзæны хъыбылы? Æлиут нын æй!

И: Гиго, Пело, цæмæн рауагътат сывæллоны бæгъæввадæй, бæгъæмсарæй, акæнут æй мидаæмæ, фæпрастуд уыдзæн!

Музыка

1: Цымæ цы у амонд зæххыл? Цæмæ йæм афтæ фæбæллы адæймаг?

2: Цæуыл фæкæны катæй æмæ мæт?

1: Цæрын зын у. Рæсугъд у цард!

Зæххыл лæгæй цæрын фæраз.

Фыдбон дæр царды улæфт уарз

Æмæ дын намыс æмæ кад!

2: Кæн цардæн удуæлдай лæггад,

Æвдадзæн ын йæ цинтæ нуаз

Æмæ мæлæты кой ныууадз

Ныууадз æрхæндæг æмæ нкъард.

- *Дзаболаты Хазби «Амонд»*
- *«Цины зарæг»*
- *Финал*